

Социальные коммуникации

УДК 316.775.3

Назаренко Крістіна Олегівна

магістр права, студентка

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Назаренко Кристина Олеговна

магистр права, студентка

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Nazarenko Kristina

Master of Laws, Student

of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЕДАКТОРА ІНТЕРНЕТ-МЕДІА ЗА
ПОРУШЕННЯ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ КОРИСТУВАЦЬКОГО
КОНТЕНТУ**

**ОТВЕТСТВЕННОСТЬ РЕДАКТОРА ИНТРЕНЕТ-МЕДИА ЗА
НАРУШЕНИЕ УСЛОВИЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ПОЛЬЗОВАТЕЛЬСКОГО КОНТЕНТА**

**THE RESPONSIBILITY OF INTERNET-MEDIA EDITOR FOR
BREACHING TERMS OF USING OF USER-CREATED CONTENT**

Анотація. У дослідженні здійснено аналіз існуючих правових та соціальних норм, які регламентують використання користувацького контенту інтернет-медіа. Розглянуто особливості юридичної відповідальності редактора, як відповідальної особи за оприлюднену інформацію. Проведено огляд соціальної відповідальності за порушення норм використання користувацького контенту.

Ключові слова: відповідальність редактора, інтернет-медіа, користувацький контент.

Аннотация. В исследовании проведен анализ существующих правовых и социальных норм, которые регламентируют использование пользовательского контента интернет-медиа. Рассмотрены особенности юридической ответственности редактора, как ответственного за опубликованную информацию лица. Проведен обзор социальной ответственности за нарушение норм использования пользовательского контента.

Ключевые слова: ответственность редактора, интернет-медиа, пользовательский контент.

Summary. The research carried out an analysis of existing legal and social norms that reglamentary use of user-created content the Internet media. The peculiarities of legal responsibility of the editor, as responsible for the published information of the person. A review of the social responsibility for the violation of the norms of users generated content.

Key words: responsibility of the editor, online media, user generated content, user-created content.

Постановка проблеми. Прогресивний розвиток масової комунікації характеризується активним залученням аудиторії до процесу створення різних видів контенту. Медіа в реальному часі отримали необмежений доступ до матеріалів очевидців подій, і в ситуації жорсткої конкуренції намагаються дедалі більше використовувати користувацький контент задля власних цілей. Через правову прогалину у регламентації діяльності інтернет-медіа журналісти та редактори часто порушують юридичні і соціальні норми використання користувацького контенту, оскільки не усвідомлюють можливість притягнення до відповідальності.

Мета. З'ясувати основні види відповідальності редактора інтернет-медіа за використання користувацького контенту із порушенням юридичних і соціальних норм.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до чинного законодавства, редактор інтернет-порталу може нести *юридичну відповідальність* за порушення прав інтелектуальної власності при використанні користувацького контенту. Досить часто редактори і автори забувають (або не знають) про те, що посилання на користувацький контент (текст, зображення, графіку, фото, аудіо, відео та ін.) без зазначення ім'я автора є порушенням його прав та існуючих норм закону.

Права авторів захищає міжнародне і національне законодавство. На міжнародному рівні одним із провідних актів регулювання є Бернська конвенція. У ній сформульовані основні положення в сфері охорони авторських прав на літературні і художні твори. Одним із принципів Бернської конвенції є автоматична охорона прав автора: права автора потрапляють під захист в момент першої публікації твору або його фіксації в матеріальній формі. Також Конвенція закріплює визначення поняття «твір» у найширшому його сенсі [1].

Захист інтелектуальної власності та авторського права на національному рівні гарантується Конституцією України (ст.41 і ст. 54), Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) (ст. 512), Цивільним кодексом України (ст. 433-456), Кримінальним кодексом України (далі – ККУ) (ст. 176) та спеціальним Законом України «Про авторське право та суміжні права» (далі – ЗУ «Про авторське право та суміжні права»).

Цивільне законодавство регламентує використання будь-якого авторського матеріалу (у тому числі і користувацького контенту) наголошуючи, що воно може бути здійснено лише за згоди автора або редакції, якій належить матеріал, окрім випадків передбачених ст. 21 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» [7].

КУпАП встановлює *адміністративну відповідальність* за порушення норм авторського права, зокрема: незаконне використання

об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства або інше умисне порушення права інтелектуальної власності тягне за собою накладення штрафу з можливістю конфіскації незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення [6]. ЗУ «Про авторське право та суміжні права» також передбачає можливість стягнення компенсації включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права та (або) суміжних прав [7].

Крім того, плагіат (привласнення авторства на чужий твір або використання у своїх працях без посилання на автора) є кримінальним караним діянням. За ст. 176 ККУ плагіат є порушенням інтелектуальної власності, зокрема, авторського права і суміжних прав. Відповідно до законодавства карається незаконне відтворення, розповсюдження або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі [5]. Ступінь покарання залежить від викликаного діянням шкоди. Жорсткіше карається плагіат, вчинений повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або якщо він завдав матеріальної шкоди у великому розмірі. Великі штрафи передбачає плагіат, який вчинено неодноразово службовою особою (у тому числі редакторами) з використанням службового становища або організованою групою (якщо редактор та випусковий бачили і змовчали факт або якщо вони завдали матеріальної шкоди в особливо великому розмірі). Такі дії караються штрафом від 34 000 до 51 000 грн. або позбавленням волі на строк від 3 до 6 років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років [5].

Отже, кримінальне законодавство достатньо жорстко карає за порушення норм авторського права і суміжних прав. Зазвичай відповідальність за такі дії покладається на юридичну особу. Проте, у сучасних реаліях більшість інтернет-медіа не є зареєстрованими

юридичним особами, тоді у небезпеці опиняється редактор, який несе відповідальність за оприлюднену інформацію. Окрім того, законодавство в деяких випадках передбачає персональну відповідальність редактора за плагіат.

Редактори, так само як і журналісти, через особливості своєї роботи несуть *соціальну відповідальність*, що виражає свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, соціальних завдань, норм і цінностей. Відповідальність означає усвідомлення суті та значення діяльності, її наслідків для суспільства і соціального розвитку, вчинків особи з погляду інтересів суспільства або певної групи.

Соціальна відповідальність редактора – це, перш за все, відповідальність перед аудиторією за якість медіапродукту, усвідомлення, що поширення не правдивої, зневажливої, провокаційної інформації може мати масштабний вплив на суспільство. Йдеться як про приватні випадки, коли наприклад, репутація особи або групи осіб буде спалюжена через поширення матеріалів на яку редактор дав згоду, так і про публічні, коли через певну інформацію сталися соціальні сутички, провокації. Такі випадки сьогодні, на жаль, не поодинокі, особливо зважаючи на загострену соціально-політичну ситуацію країни. Редактор має усвідомлювати, що сьогодні інтернет транслює ідеї, популяризує моделі поведінки, формує ціннісні орієнтири у сферах політики, ідеології, економіки, суспільних відносин [10]. Дослідниця Володина М. зазначає: «Наша картина світу лише на десять відсотків складається зі знань, заснованих на власному досвіді. Усе інше ми знаємо (або вважаємо, що знаємо) з книг, газет, радіо-і телепередач, а також з інтернету» [8, с. 3-5]. Зважаючи на це редактору надважливо усвідомлювати відповідальність за свої дії та неухильно дотримуватися професійних стандартів у своїй діяльності. Те саме стосується роботи з користувачьким контентом, особливо з коментарями, які можуть мати ворожі, агресивні наміри, заклики до насильницької зміни

чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади; заклики до зміни адміністративних меж або державного кордону України, порушення порядку, встановленого Конституцією України; заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян; заклики до агресії або до розв'язування воєнного конфлікту. В такому випадку редактор має не тільки законодавчий обов'язок видаляти такі коментарі, а й несе соціальну відповідальність за вчасну реакцію на такий небезпечний контент.

Висновки. Сучасне українське законодавство з його наявними прогалинами регулювання інтернет-медіа достатньо чітко регламентує порядок використання авторського матеріалу та передбачає відповідальність за його порушення. При використанні та редагуванні користувачького контенту редактор має пам'ятати про законодавчі норми, які захищають будь-який авторський контент, а також про суспільну і юридичну відповідальність яка може на його спіткати.

Література

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_051
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами) / База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Цивільний кодекс України / Відомості Верховної Ради: кодекс від 16.01.2003, редакція від 07.03.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>
4. Цивільний процесуальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України: кодекс від 18.03.2004, редакція від 24.02.2018

- [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Кримінальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України: кодекс від 05.04.2001, редакція від 18.04.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
 6. Кодекс України про адміністративні правопорушення / Відомості Верховної Ради України: кодекс від 7.12.1984р., редакція від 05.05.2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
 7. Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ / База даних «Законодавство України» / Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
 8. Володина М. От редактора / Язык средств массовой информации: Учебное пособие для вузов. — М.: Академический проект; Альма матер, 2008. — 5с.
 9. Кузнецова О. Плагіат в Інтернет-ЗМІ України: правове регулювання [Електронний ресурс] / Кузнецова О. / Медіакритика. — 2009. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.mediakrytyka.info/onlayn-zhurnalistyka/plahiat-v-internet-zmi-ukrayiny-pravove-rehulyuvannya.html>.
 10. Полосин П.Н. Социальная ответственность масс-медиа в информационном обществе: региональный аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук: спец. 22.00.04 «Социальная структура, социальные институты и процессы» / Полосин П.Н.. — Саранск, 2011.